

Konverzní zadovky v Muzeu města Brna

V době, kdy se předsednictví rakouské monarchie v Německém spolku začíná povážlivě kývat, překračují koncem června roku 1866 tři pruské armády pod vedením krále Viléma I. severní hranice habsburské říše, aby se po menších bitvách a šarvátkách utkaly 3. července s jádrem rakouské armády u Sadové. Celodenní boj, později také nazývaný bitva u Hradce Králové, skončil vítězstvím pruských sil.

Puška systému Lindner s otevřenou výklopnou komorou. Před komorou je objímka, která uzamykala závěr.

Do soutěže se přihlásilo mnoho konstruktérů známých jmen z celého světa, ale i neznámí vynálezci, jejichž důvtip a technické řešení upadly v zapomenutí. Bylo vyzkoušeno několik desítek systémů pušek nabíjených zezadu. Toto snažení bylo přerušeno právě válkou roku 1866 a potom, s přihlédnutím zejména k výsledku války, se zkoušky rozběhly znovu a s větším úsilím.

Ještě v létě 1866 byla jmenována druhá komise pod dohledem vrchního inspektora dělostřelectva arcivévody Viléma Rakouského, velícího dělostřelectvu v bitvě u Hradce Králové, kde byl také raněn. Členem komise byl i pozdější generál Alfred Kropatschek, konstruktér opakovačky zavedené v rakousko-uherském četnictvu, ve Francii a Portugalsku.

Komise měla málo času na výběr a pod tlakem vojenského velení uvažovala zejména nad přestavbou stávajících pušek systému Lorenz na zadovky, popřípadě zavedení zcela nové konstrukce pušky. Přes různorodá dílčí rozhodnutí o zavedení například systémů Wurziinger, Lindner, Krnka, Remington, Mühlbank či Luck, byl nakonec v lednu 1867 přijat klapkový závěr systému Wänzel, umožňující nabíjet jednotlivě

Jako jedna z příčin této prohry se, mimo jiné, uvádějí technicky dokonalejší pušky pruské armády, zezadu nabíjené jednoranové jehlovky vz. 1841 systému Dreyse, z nichž bylo možné za stejný čas vystřelit dvojnásobné množství střel (experimentálně potvrzeno) než z rakouských perkusních předovek vz. 1854 a vz. 1862 systému Lorenz.

Nebyla to rozhodně zásadní příčina rakouské prohry. Prusko v té době přezbrojovalo dělostřelectvo a u Hradce Králové mělo ještě ve stavu dvě třetiny děl s bronzovými hladkými hlavněmi. Velkou měrou se o neúspěch zasloužily chyby a špatná taktika rakouského velení i kvality pruského důstojnického sboru, stejně jako mnoho dalších faktorů. Nicméně řešení problému zasta-

ralé výzbroje pěšáků a zavedení pušky nabíjené zezadu jednotným nábojem do rakouské armády již bylo po válce nutností.

Přechod k zadovkám

Nutno ale konstatovat, že k tomuto kroku se rakouský vojenský erár nerozhodl až po prohrané válce. Už při tažení spojených kontingentů Pruska a Rakouska do Dánska v roce 1864 za účelem udržení Šlesvického a Holštýnského vévodství v Německém spolku si rakouští odpovědní vojenští činitelé všimli rychlosti střelby pruských jehlovek a učinili rozhodnutí zorganizovat výběr vhodné zadovky pro rakouskou armádu. Začátkem května roku 1865 byla jmenována komise, jejímž úkolem bylo vybrat vhodnou pušku – zadovku.